

FELELŐS SZERKESZTŐ: REINER FERENCZ ÉS DR. BERÉNYI PÁL.

Előfizetési ára:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASARNAP.
Évenként 20 iv zenemelléklettel.

Egyes szám ára 20 krajczár, zenemelléklettel 30 krajczár.

Szerkesztőség: Sas-utca 15. sz.
Kiadóhivatal: Gránátos-utca 6. sz.

TARTALOM.

IRODALOM: ys.: «A magyar tud. Akadémia. —
DR. BERÉNYI PÁL: *Báró Eötvös József.*
SZÍNHÁZ: REINER FERENCZ: *A gyapjú-
útczai színbázhót.*
KÉPZŐMŰVÉSZET: TELEGDY LÁSZLÓ: *Az
országos kiállítás műcsarnoka — NYÁRI SÁN-
DOR. Tissot munkái Sedelmeyer salonjában.*
ZENÉSZETI HÍREK. — SZÍNHÁZI HÍREK.

A MAGYAR TUD. AKADEMIA.

MINT minden egyesület: úgy akade-
miánk is beszámol évi működéséről
az ünnepélyes ülésen, melyet ren-
desen május végén, vagy június elején
tart. Ezek az ünnepélyes gyűlések min-
denkor kimagasló momentumát jelzik a
tudományos világ eseményeinek. A nemzet
jó rég figyelemmel kíséri, hisz tulajdona,
melyet hazaszeretetből alapított.

Azonban az idei nagygyűlés kiváló
fontosságot nyert az által, hogy *Rudolf*
trónörökös, mint tiszteleti tag, magas látó-
gatásával tisztelte meg, végig hallgatta
az elnöki megnyitót, a hosszú titkári
jelentést s Tréfort emlékbeszédét. A legne-
vezetesebb tudományos búvárkodás ered-
ményét, mely az ünnepélyes gyűlés utolsó
pontját képezte, Fodor értekezését, a
hosszú élet föltételeiről, már kevesebb
érdekléssel vették, sokan eltávozva a trón-
örökös után.

Ez ünnepélyes gyűlés az akadémiai
ünnepélyes gyűlések között nem foglalna
el semmiképen oly fontos helyet, ha,
mint mondánk, az ország jövőendő koro-
nását nem láthatjuk tudósaink sorában,
az ifjú írók megőszült veteránjaink között.
Mert maga a tárgycsoportozat, a mily
érdekes volt előrajzában, ép oly kevésbé
mélto az akadémia tekintélyéhez a ki-
vételben. Nem foglalkozunk sem Pulszky
megnyitójával, sem Tréfort emlékbeszéd-
jével, melyek egyáltalában nem állnak
azon a magas színvonalon, melyen az
utóbbi nagy gyűlések megnyitói és em-

lékbeszédei állanak: de azt az egyet
lehetetlen elhallgatnunk, hogy Tréfort
emlékbeszédjében épen a tudós Lónyai-
ról nem hallottunk semmit, vagy leg-
alább nagyon keveset; pedig az akade-
miai emlékbeszéd a tudományos búvár-
kodások, küzdelmek és diadalok rajza.
Mindössze csupán száraz életrajzot hall-
lottunk, a mely akadémiaink elnökéhez
sehogysen illet.

Ki a magyar tudományos akademiát
e gyűlésből itélné meg: nagyon tévedne.
A régi *nyelvakadémia*, — mert kezdetben
akadémiaink csakugyan a nyelv és iro-
dalom akademiája volt, — most már
valóban a *tudomány akademiája*. A nyelvés-
zeti, bölcsészeti, történelmi állam- és
természettani tudományok legfőbb kép-
viselői egyesülnek az akademiában s ön-
érettel mutathatnak magokra, mint a
magyar tudós világ elitejére, mint a mo-
dern világ legtöbbször becsült munkájának
szorgalmas, buzgó folytatóira, mint olya-
nokra, kiknek segítségével versenyre kelhet
nemzetünk a civilizált államok nagyobb
népeivel, sőt sok kérdésben meg is előz-
zük azokat.

Valóban akadémiaink a nemzet élénk
rokonszenvének megfelelőleg, kitünő ered-
ményekkel dicsekedhet, melyeket nem
látni, nem érezni csak az tud, ki minden
ily tekintélyes testületnek elvi ellensége,
ki boldog önteltségében önmagát tolja
mindenütt előtérbe, hogy érdemeivel
dicsekedjék. Nem mondjuk, hogy akade-
miaink tagjai közül egy csoport fiatal
tudós nem várhatott volna még néhány
évig a tagságra, azt sem, hogy az ország
minden tudós férfija megtiszteltetett volna
e kiváló bizalommal; de azt lehetetlen
be nem látnunk, hogy maga az egész
testület oly nemű eredményeket mutathat
fel, melyek a nemzeti cultura fejlődésére,
a nemzetiségi eszmék haladására minden-
kor irányjelölő természetűek voltak. Persze
a rövid látás, a gáncoskodás, az egész
ország méltó elismerésével kaczerkódó
hetyke dacz mit sem lát az akadémia
működésében, a mi a nemzet újabb ál-
dozatkészségét igazolná. Mi egyáltalában
nem akadunk fel e kicsinylésen, a le-
nézésnek oly nemén, mely a sértett hiú-
ság mardosása közt fogant meg: mi tud-
juk, hogy a világ minden tudós testüle-

tének vannak selejtesebb tagjai, s így a mi
akademiánknak is, de hogy általánosság-
ban véve, a tudomány harcossaihoz illő-
leg, ne foglalna el minden nagyobb kér-
désben oly positiót, honnan az ellen- és
balvélemények egész seregét teszi tönkre,
hogy hatására rá ne ismernék a nem-
zeti szellem fejlődésének ép azon a térein,
hol azelőtt vastag tudatlanság, babona
éktelenkedtek — ezt, azt hiszszük, az
elfogulatlan vizsgálónak lehetetlen ta-
gadnia.

Akár a tudomány fejlesztését, akár
annak terjesztését, hogy úgy mondjuk,
népszerűsítését veszszük: akadémiaink
mindenütt fontos szolgálatokat tesz a
nemzeti ügynek. Azt mondja a gáncs,
hogy azért kár egy millió értékű köz-
vagyonnal rendelkezni, hiszen a könyv-
kiadó czégek is megteszik ez utóbbit.
Igen, de erre aztán csakugyan elmond-
hatnók, hogy adtál uram esőt, de nincs
köszönet benne! Nem olyan bőven akad-
nának könyvkiadó czégek oly vállalatra,
mely az íróknak is biztosítson némi jöve-
delmet, a kiállítás is diszes legyen, meg
hozzá ne is keljen el a munkából, mindössze
néhány száz. Ily áldozatot, nem hiszszük,
hogy akármelyik hazafias kiadónk is meg-
tegyen. Az akadémia megteszi, a külföld
irodalmának legszebb munkáit aligha
volna szerencsénk más révén megszerezni.
Igy büszkén mutathatunk már eddig is
néhányra. S minden év szaporítja e jeles
könyvek számát. De a működésnek e
része különben is kisebb, kevésbé szám-
bavehető a mellett a siker mellett, melyet
akadémiaink, rendeltetése saját terén föl-
mutat, mint kitűzött tulajdonképeni czélt
megvalósít.

Miért sorolnók fel e nagyszabású mű-
ködés minden egyes pontját? miért is-
mételünk oly ismeretes dolgokat, melyek
ket az egész ország tud, s melyek sok-
kal nevezetesebbek, semhogy e szűk térbe
volnának szoríthatók. De a tudomány két
fontos ágára lehetetlen rá nem mutat-
nunk, mint olyanokra, melyek az utóbbi
félszázad rohamos haladását legjobban,
első sorban jelzik. A *nyelvtudomány* és a
természettudomány oly rendkívüli sikeres
eredményeket mutathat fel, melyek a kül-
föld bármely nagyobb nemzetének be-
csületére válnának. Ezek a *középszerü te-*

betségek, szorgalmas munkások sok tekintetben versenyeznek más részek genieivel, s ez utóbbiak nem tartják magokhoz illetlennek, a mi szerény mediocritásainkkal ugyanegy akadémia tagjai közé tartható.

Néhány tudósunk híre és dicsősége fényt derít az egész nemzetre, néhány tudósunk a század legnagyobbjai közé bizvást sorozható. Az ellenzéki gáncs mind elismeri ezeket, de azt mondja, hogy e néhány nagynevű tudósunk különben nem köszönhet az akademiának semmit; ellenkezőleg, nekik köszönheti az akadémia, hogy tekintélye, a mennyire annyira még fennáll.

Nem tudjuk: e vád komolyan értendő-e, vagy csak oly kiszalasztott, megfontolatlan beszédként, a melyen nem érdemes felindulni. Hát ki tehet arról, hogy az akadémia minden tagja nem nagy génie? Volna értelme e vádnak, ha az akadémia körén kívül rá mutathatnánk néhány nagy szellemre, hogy ime: ezek tettek legtöbbet a nemzeti szellem fejlődésére, s még sem érdemlék az akadémia megtisztelő bizalmát...

De kérdjük, hol vannak azok a nagy tudósok, azok a híres geniek az országban, kiket az akadémia által nem méltányolt érdemeik a nemzet köztudatában oly magas pozícióra helyeznek? Vannak szorgalmas munkások, buzgó, lelkes fáradozók: de java része már rég bírja az akadémia bizalmát. A kisebb rész, jobbra a fiatal generációból, lassankint szintén bejuthat. Mert az akadémia tagjainak névsora mindenkit meggyőzhet, hogy e díszes koszorúban, fennállása óta, nemzetünknek minden tevékenyebb szelleme, minden buzgóbb fia helyet foglalt és foglal jelenleg. A kiket fel szoktak hozni, mint olyanokat, kiknek érdemei oly magasok, s még sem számlálhatók e díszes körbe: tudva levő, hogy nem a bizalom hiánya, hanem magoknak, e kiváló szellemeknek ellenkezése okozta, hogy akadémiaink tagjainak gazdag érdemű névsorát még inkább nem gazdagítják. Ezt azonban, úgy hisszük, nem lehet felróni annak a tudományos testületnek hibául, mely minden törekvést jutalmazni óhajts és tud, mely annyi sikeres vívmányokkal dicsekedhet.

Nemzetiségünk fejlődésének minden kiválóbb pontján érezhető e testület hatása, a cultura terjesztésének egész mezején mindenütt útmutató, irányjelölő. Hogy egyik év meddőbb munkásságban és sikerekben, mint a másik, ez oly természetes dolog, melyen felakadni a józan észnek egyáltalában nem lehet. Azért úgy gondoljuk, Pulszkynak nem kell valamit mentetnie akadémiainkat, hogy *«mulasztásai még sem oly nagyok»*. Ő nem is mentetgeti, hisz maga is az első sorában küzd egy félszázad óta nemzeti fejlődésünk küzdelmeiben, s rá is büszkén mutathatunk, mint egyikére azoknak, kiknek hazánk annyit köszönhet. Lehet azért egyik-másik tag munkássága, érdeme, vagy ezeknek hiánya felett pálcát törni, de magát az egész akademiát egy haszontalan, semmi sikeres eredményt fel nem mutatható egyesületnek mondani csak az tudja, kinek szeméi örökös sötétségre vannak kárthatva, s felnyílásuk így nem is várható. Mi azonban azt mond-

juk, csak haladjon akadémiaink a megkezdett úton tovább, küzdjön, mint eddig, az ország becsületeért, mutasson fel ezután is olynemű eredményeket, minőket eddig felmutatott, fejte tovább a tudományos vitákat, elveket s véleményeket, terjessze, népszerűsítse a tudományt: a nemzet áldozatkészsége bizonyára indokolva lesz s oly kamatokot hoz, melyek sokszorosan fölülhaladják a befektetett tőkét.

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF.

Magyar Könyvesház. Kiadja Aigner Lajos. XIII. folyam 5-7. szám. Báró Eötvös József. Irta Ferenczi Zoltán.

(Folyt.)

IV.

Az illúziók, melyeket hirdetett, újra feltámadtak és az egyéni szabadság kérdése egész Európát kezdi foglalkoztatni. Talán innen van, hogy a mű megjelenése korában korántsem volt annyira népszerű, mint ma. Eötvös e remeke is osztozott abban a sorsban, melyben politikai működésének legnagyobb része és egy másik nevezetes politikai írata, a Reform, melyben jóslatszerű ihlettel jövendölé meg Ausztria és Magyarország kiegyezésének azon módusát, melyre mai alkotmányunkat építették.

Valóban a 67-iki kiegyezésnek egyik nagy és kiváló faktora volt Eötvös. Akkor küzdött már mellette, mikor sokan legjobbjaink között a megyék vis inertiaeja mögé rejtözve, a jogfolytonosság vesszőparipáján lovagoltak és szórattott magára vádat Bécsben és idehaza egyaránt. De Eötvöst mindig a tények mögött álló nagy eszmék lelkesíték és a vádakra logikával, a félreismerésre gúnyval és satírával válaszol. Ritkán használja ugyan ez utóbbit, mert Eötvös nem satirikus; meg vannak ugyan benne a satírához az elemek, de a lélek egy külön hőfok s egészen kivételes körülmények kellenek hozzá, hogy az elemek a kifakadásig sűrűdjének össze benne. Ő a helyzet satirikusa; a kényszerűség viszi rá és úgy látszik, mintha neki is fájna a keserűség. Arcza annyira komoly és méltóságos, hogy csak a fönséges es az egyszerű ül rajta legméltóbban. A gúnyhoz ép oly kevésé ért, mint a humorhoz. A nagy és a szép annyira szent előtte, hogy ezt az egy lépést, mely ezek bármelyikét könnyedén viszi a neveltségéhez át, még képzelmében sem meri megtenni. Az eszmével nem tréfál — még humorista módjára sem. Satírája pedig mindig erkölcsi alaptól indul ki, soha se személyeskedő, mindig az általános érdeknek szolgál; túloz, de nem hamisít s bár mennyire csapong, az igazságtól el nem tér. Gyakorta játszik is tárgyával, mint a macska az egérrel; így neveltség visszaélések, szembezők igazságtalanságok mellett látszólagos okokat hoz fel, melyeket sértő bombommiával hosszasan fejteget; de azért kicsinyeskedővé nem lesz sehol. Politikai művei nemcsak a magyar nemzetet érdeklik, hanem reformatori hivatással voltak az államtudományok terén is. Soha államtudományi író melegebben, behatóbban nem védte az egyén jogát, mint Eötvös. Labonlaye a *«L'état et ses limites»* című művében azt mondja róla, hogy az emberiség prob-

lemait nálánál magasabb szempontból nem tárgyalta senki.

S az egyéni szabadság nagy eszméjének megvalósítása foglalkoztatja Eötvöst mint államférfiút, mint költőt és mint filozófust. Nagy politikai műve csak ugyan azt a problémát fejtegeti, melyet első regénye és minden költői alkotásban azok a nagy küzdelmek tükröződnek vissza, melyeket a keleti foederalizmusnak a nyugot-európai civilizációval, a megyei szétaraboltságának az országos központosítással, a vot elemi országgyűlésnek egy népképviselői parlamenttel és egy feülről függő kormányának egy felelős miniszteriummal való felcseréléseért végig harczolt.

A szabad egyént Eötvös az emberiség és haladás céljai megvalósítójának tekinti. Azért tiszteli az egyest, mert szereti az egészet és feledi önzését, mert neki e nagy szempontból, az emleriség érdekében az egyes is csak az eszmék eszköze volt.

Ez magyarázza egyúttal Eötvösben a nagy demokratát. Lelkesedik a munkáért, mint a haladás conditiojáért.

Mintha árnyékát vetné benne előre az a nagy óriás, mely a 48-iki európai forradalmak után szellemi forradalmakat készül támasztani és az egyéni szabadságot a végletekig terjedő erőszakkal óhajta fölruházni. Talán azért van benne sok olyan, mit egy filozóph-politikus hazája sorsa fölött való kétségek között, helyzetéből és szíve mélyéből merítve, papírra vethetett. Talán ezért van benne a nagy objektivitás mellett is sok az egyéniből. Hisz maga ez a föltétel is, hogy megszűnhetik az egyéni szabadság nagy kiterjesztése mellett az antagonismus, mely ma az állam és társadalom között fönn áll és a politikai önkény csábja többé az egyéni szabadság eszméjén erőt nem venne: legalább is oda tartozik, a hol a logikai gondolatok átkapcsolódnak az egyéni hit és a fantázia könnyelmű alkotásai közé. Nem is bajlódott Eötvös azzal, hogy micsoda induktió vezet hát az egyéni szabadság e nézetéhez? Milyen tapasztalás mutatja, hogy az állam és társadalom közötti antagonismus megszűnhetik? Hisz nem a dolgok természetében fekvő-e, hogy hasonló kvalitású erők taszítják egymást? És a világtörténelem eddig egy percnyi valósággal nem bizonyítja, hogy a társadalom és az állam hatalmi célja nem enne oly annyira ellentétes, hogy csak egymás ellen küzdve tarthatják fönn egymást. Az állam és társadalom erőinek harmóniája, mint azt a történelem eddig bizonyítja, csak ép úgy utopia, mint a kommunismus és más sok egyéb társadalmi felekezett államtani eszméje. De azért Eötvös könyvének még is reformatori hivatása van az államtudományok körében. Nem agitátor, pártvezér, nem abstractiókat hajhászó professor írta, hanem olyan tudós, kit az élet eleven erői érdekelnek. Soha államtudományi író mele ebben, behatóbban az egyén jogát nem védte, mint Eötvös József báró.

Es mi azt hisszük, hogy egyedül és kizárólagosan ebben fekszik a könyvnek soha el nem évülő jelentősége. Irnak még államtudományi dissertációkat, talán kitünőbbeket is a szabadság és testvé-

riség nagy és nevezetes államtani jelentőségéről; de az egyéni szabadság missziójáról több szívvel és több erővel talán aligha. Mint a Karthausiban eddig páratlanul az egyéni boldogság kérdése van letárgyalva az érzelme szempontjából költőileg, úgy van Eötvös nagy politikai munkájában bibliája annak, hogy mily befolyással vannak korunk vezéreszméi a társadalom fejlődésére, melynek alapjában az egyén szabad kifejlődésén kell, hogy nyugodjék.

DR. BERÉNYI PÁL.

A GYAPJÚ-ÚTCZAI SZÍNHÁZBÓL.

(«Utazás a Kaukázusban» Vigjáték a felvonásban. Írták: Blavet és Carré. Fordította: Martonty Frigyes.)

Mióta a magyarok Thalía von-szolta be kétkerékű kordélyát a gyapjú-utcza házába, alig nyílt alkalom e vállalatot néhány glossával kísélni. Máskülönbent megtettük volna, mert a magyar színészet budai etappéjával mindig sokat foglalkoztunk és sok vélemény szerint túlságosan sokat. Mi egy új fővárosi színházat elég fontosnak és elég érdekesnek tartottuk, hogy annak minden jelenségét figyelemmel kísérjük és éppen csodáljuk, hogy «fővárosi» azt a szigorú mértéket alkalmaztuk reá, melyet egy ilyen színpad irányában alkalmazni kell, ha komolyan akarjuk venni azt, a mit ott nyújtanak és azt a közönséget, mely a szellemi produkciók iránt a fogyasztók viszonyában áll.

A színház megnyitása a nemzeti lelkesedés vehiculumán történt. Tartott pedig a lelkesedés addig, míg a prológ üres phrázisa elhangzott. Oh, azok a prológok! Jogtalanabb, ízléstelenebb és minden értelmet annyira nélkülöző faj nincs az egész irodalomban, mint azok az irtózatatos prológok. Egy prológot elmondani, az drámai művészet? A ki a színpadján prológot mondhat el, mindjárt dokumentálja, hogy nem színigazgató, mert azt sem tudja, mit mivel. Kereskedő, a ki nem tudja, mit árul. Drámai és deklamatorikus művészetet összeegyeztetni annyi, mint a két ellenkező fogalmat összetéveszteni. Tehát, hogy röviden végezzük elmefuttatásunkat, a prológ elmúlt és jöttek oly darabok oly előadásokban, melyektől a közönség elijedt. Nem ütötték meg a főváros minimális mértéket sem. És ennek adtunk mi bírálatainkban őszinte és leplezetlen kifejezést. Olyan bolond senki, hogy affektált hazafiságból oda fog menni, a hol rosszul játszanak, mi meg nem vagyunk oly ízetlenek, hogy tettetett hazafiságból ráfogjuk a rosszra, hogy jó. E tekintetben rosszul számított a vállalat. Tegye ezt meg, a ki jónak látja, de bizonyos annyi, hogy nem mondanak igazat a hazafias sajtó hazafisággal megvesztegetett írói. Sokkal hazafiasabb a jó színházba menni és a komoly törekvést gyámolítani, mint egy rakás hamis prófétát egy képzelt fény hallucinálásában megerősíteni és itt tartani a fővárosban, hol semmi csejünk, hivatásuk, jogosultságuk. A hazafi-

ság áldozzon sikerekért, de ne tékozzon meddő kísérletekre.

A színház nem volt képes repertoiret teremteni. Ott van a nemzet csalogánya, a nagy Blaháné. Ott az erő, de nem lehet alkalmazni. A nagy művész nem bonthatta ki geniejének szárnyait, próbálkozott oly szerepekben, melyek nem ille- nek hozzá, kilépett művészi valójának bájköreiből egy idegen földre («Tücsök», «Tékozló», «Czigány», «Búzavirág», «Fortunio», «Rozina») hol öntudatos, biztos lépései ingadoztak, tévóvázva, félve, ide-oda inogva; és mi, kik annyira hódoltunk nagy tehetségének, vakító művészetének, abba a helyzetbe jöttünk, hogy Blahánének mások hibáit kellett megbocsátanunk; rágódtunk régi dicsőségén és zavartan hoztuk elő régi diadalait, nehogy kénytelenek legyünk kimondani, hogy Blaháné ekkor vagy akkor nem volt az, a kinek ismerjük és csodáljuk. Tudjuk nagyon jól, hogy ez az év nagyon gazdag volt családásokban a nagy művésznőre nézve.

Aztán jött a kiállítás ideje. Átmentek a német színház nagy helyiségébe. De hogyan mentek át? A terv egészen új volt, az alakult körülményekből bugygyant ki és gyorsan beleugrottak a csillogónak látszó eldorádóba. Egyet azonban elfeledelek. Jött az a még zavaros vidéki társulat, jött egyedül és nem hozott semmit. Adta azt, a mit fenn a várban adott. Az új vállalatba készületlenül kezdtek. Az első előadásom ott volt a trónörökös, ki magas látogatásával prognosztizálni óhajtott a hazafias vállalat sikerét és a sajtó az ő kifogyhatatlan hazafiságával ismét azt kürtölte, hogy minden szép volt, jó volt. Pedig a ház üres volt és a «Strike» igen rossz előadásban került a közönség elé. Jött aztán a régi repertoire a maga kopottságában egy series üres ház és a fogvícsorító nagy deficit. Utána egy boldogtalan állami hivatalnok rettenetes rablódrámája volt az újdonság. Rezultált ebből ismét üres ház és a bizalom nagy csökkenése a közönségnél. Hallatlan reklám előzte meg a «Rozina» előadását. Bementek sokan és egy nagy csalódással jöttek ki. Reklámot csapnak egy rossz műnek, mely még azzal sem dicsekedhetik, hogy alkalmas ad Blahánének, hogy előnyösen mutassa be magát az idegen színházlátogató közönségnél. A helyzetet az új operette nem javított sokat.

Igy álltak a dolgok, midőn nyár derekán elővesznek egy bohós farsangi vígjátékot. Blavet és Carré «Voyage au Caucase» című vígjátékának télen volt árfolyama és kelete. Akkor, a saison delezőjén, a jobb hangulatban több hatást tett volna. A párisi kritika a helyes megvilágításban adta a mulatságos komédia ismertetését, míg bennünket a bécsi át szűrt kritika nagyon degusztált. Francia komoédia az a maga inkarnációjában. Tisztán, kizárólagosan a helyzetből veszi életnedvét, annak variációjából a fokozást és annak beszüntetéséből (nem is megszűnéséből) a véget. Olyan volt a francia bohózat mindig. A jellem-adta vígjátéki témát a gall vígjáték nem ismeri, vagy nem ismeri el. A darab csak azért iratik, hogy beszélő szerepek és szituációk legyenek benne, hogy azokon a színész tudásának körmönfont fortyát

megpróbálja. Sikere az ilyennek merőben az interpretáción fordul meg. Az adja meg a darab kvalifikációját. Ez a darab Párisban igen jó, nálunk felette rossz. A kritika bírálja agyon a darabot, de a közönség karolja fel az előadást. Így tett Bécs, hol a kritika halálos ítéletet mondott a darabra, míg a közönség tapsolni megy nagy tömegekben a színészeknek. Nálunk ez nem lehetséges, mert színészeink mindegyike egészen képtelennek mutatkozott a szerepek eljátszására és egyik sem közeledett ama dúsgazdag aknához, melyben a szituáció-viccz és humor nagy mennyiségben volt felhalmozva. A közreműködők, kivétel nélkül, sejtellel sem bírtak szerepeikről, úgy mondták azokat le, a hogy a hanyag és értelmetlen rendezés fonalan a szavak éppen rajtuk ragadtak, abban a konvencionális unalmas modorban, mely a tehetségtelen embereket jellemzi, kik azt hiszik, a színész nem egyéb, mint az a tropikus madár, a ki egy szájjal egy nyelvet beszél egyszerre, mit az nem ért, s mely nekünk csak erőltetett artikuláció útján jön tudatunkra. De lássuk a darabot és majd néhány jelenetben utalunk a nagy mulasztásokra.

Chapuzot párisi telivér nyárspolgár híres ember Párisban. Az «Utazás a Kaukázusban» című remek útirajz szerzője, mely könyvnek már harmadik kiadása is elfogyott. Beszél a könyvben saját élményeiről, kalandjairól és Shamillal folytatott barátságáról. E könyvet pedig Chapuzot papa úgy találta egyik adósának elárverezett ingóságai között és mivel pénzt nem kaphatta meg, lemásolta a kéziratot, saját neve alatt adta ki és zavartalanul élvezi a hír és dicsőség boldogságát. Az egész ház kaukázusi lázban van, a mamától le egészen a cselédig, a ki leteszi becsületes nevét és Troikának nevezeti magát. Egyszerre csak belép egy fiatal cserkesz, a család minden egyes tagjának nyakába borul elmondva, hogy ő Shamil száműzött fia, ki apja nagy barátjánál menedéket keres. Chapuzot nem tehet mást, mint hozzájárulni a fiatal kalandor fanfaronnadejaihoz, kinek kaukázusi ismeretei a Chapuzot könyvéből való puskázásból állottak, és ki nem volt egyéb, mint Duburin Gaspard, a híres könyv valódi írójának unokaöccse, ki bosszút állni jött a nyárspolgári bitorlón. Chapuzot házában kaukázusi élet foly. Ijjal lőnek, sátorban laknak és felforgatják a házat, sőt kaukázusi nyelven is beszélnek titkokat, persze egy rögtönzött hangchaosban, mit sem az egyik, sem a másik nem ért. Növeli a zavart Khadudja megjelenése, a ki viszont nem más, mint Shamil kedvese, ki szintén eltartatja magát a híres utazó által és annak jámbor feleségével a legbohóbb dolgokat követtet el, mik között nem utolsó az, midőn a francia család a Kaukázusba akar menni a cserkeszek segítségére és Chapuzot mama e célra török odalisk-ruhát ölt. A jobbnál jobb bohózat témák és jelenetek halmozódnak a második felvonásban, de fájdalom, a harmadikban egészen megszűnnek és a vígan indult darab igen közönséges véget ér. Shamil, ki igen csinos fiú és különben jó garçon, megszereti Chapuzot szép leányát, Leoniet és felfedi incognitóját és távozni akar. A

család pedig már megszokta a víg ficzkót és Leonie sírva fakad, midőn a hamis Shamil indulni akar. A szülők megkönyörülnek a gyermekeken és összeadják őket, Chapuzot írói hírneve meg van mentve, ki azután csönben élvezheti hírét, mint világhírű kaukázusi utazó.

A kis vázlatból is látható, hogy milyen játszható jelenetekben bővelkedik az az igénytelen meséjű bohózat. Az ötlet igen szerencsés, a beszélgetés kaukázusi nyelven és a nyárspolgárnő odalisköltözésben való jelenete, az íjjazás közben meglőtt Durandea, olyan jelenetek, melyek méltó személyesítő mellett óriási derűltségre számíthatnak. E jelenetek a mi előadásunkban elvesztek. Világos jele, hogy színészeink nem elég erősek az irodalmi becsét nem is igénylő darabnak színpadi becsét biztosítani. Alapjában rossz volt a betanulás. Döcögős, lomha folyású dialogok, szerepemtudás, helytelen tempó, a mit ott nem is ismernek a próbák vezetői. A jelenetenként való próbálás, a detailkidolgozás ott nem jön, úgy látszik, tekintetbe. Azután minden egyes színész és színésznő, gondolkodás és alakítási törekvés nélkül úgy fecsegi le szerepét, a hogy azt minden istentől teremtett beszélő lény tenné, ha a könyv nélküli tanulás fáradtságának alá vetné magát. Színészeink legnagyobb részénél a művészet egyenlő a könyv nélküli tanulással. Könnyű művészet, csak olvasni kell tudni. Így lesz a színművészet mesterséggé. Mert tanulni, előkészülni, megfigyelni egynek sem jut eszébe, mindent a gyakorlatra bíznak épen úgy, mint a csizmakészítésnél. Más művészek, ha azzá akar lenni, tanulni kell, a színésznek nem kell a mi színészeink szerint, azért van annyi színész és azoknak alig 10 százaléka művész. A többi csak annak tartja magát. Tanulás, szakműveltség nem criterium.

Ott van *Makó*, a ki eddig legtöbb sikert aratott azon közönség előtt, mely egyszer látta vagy ritkán látja. Nem vonunk le szerencsés dispoziójából semmit, de a bő komikai ér, mely az új szerepnek új és új tápláló anyagot nyújt, nincs meg benne. Chapuzotja látszólag küzdött a régi skémák ellen, még pedig siker nélkül. Akár Ducornet, akár Desperieres akár Chapuzot, ugyanazt halljuk és látjuk. Nem mondjuk, hogy a nevezett szerepek rosszak Makó kezében. El is fogadjuk azokat, de csak az illető helyen; itt már más kívánunk? Nem vesztegetjük meg magunkat egy-két sikerült vonással egyszer s mindenkorra, midőn azt kell látnunk, hogy a színész egész készlete szemünk előtt fogy el és tehetetlenségében visszanyúl olyan fogásokért, melyek egy helyen jól alkalmazhatóságuk volna. Makó nagyon sok segédszert vesz kívülről a humor és komikum fejlesztésére, nem pedig a jellemről, mint subjectumból és magából, mint alakítóból. Sokat mozog, lázasan kapkod, keresi a karrikált és élre állított szituációt, a komikum fokozását identifikálja a fizikum túlhajtásával és akkor hangja rikácsol, maga pedig visszatetsző, kimerült, bágyadt lesz és kínos látni, hogy mindez hiába volt, mert a kívánt hatást nem érte el. Ez az, a mi reá vonatkozik,

a miért ő felelős. A többi jelenet már exercitiumot kíván, a mi a próbavezető dolga.

Nézzük csak azt a jelenetet, midőn Chapuzot és Shamyln egymás által sarokba szorítva, nagy kínnal nyelvet teremtenek, és hamarjában elkezdnek egymással kaukázusi nyelven beszélni, a hogy ők az ajkukra tóduló hang-ollapotridát nevezik. A komikum itt kétféle lehet. Vagy lássék meg mind a kettőn a megerőltetés, melylyel minden szót meg alkotják, és akadozva szörnyű bajjal, verejtékekkel nyögik ki a nyaka tekert szótakat vagy pedig, a mi itt helyesebb — mivel mindegyik magának akarja az utolsó szót biztosítani, — rohamosan, egyik phrázisnak a másikra közvetlenül szövetkezve nagy sebességgel kell pattogni addig, míg a közönség nevetése véget nem vet a sajátos duellumnak. Persze, az ilyen jelenet ki kell venni, elpróbálni, számtalanszor elpróbálni, mihez még a színész egyéni leleményessége és ügyessége kell hogy járuljon. A jelenet nálunk nem jött érvényre. Oka pedig, eltekintve a leleményességtől és ügyességtől, mit szorosan véve még sem lehet követelni, a szorgalomhiány, az igazi ambíció hiánya és a próbavezető inertiája, ki a jelenet színpadi fontosságát felfogni nem bírja.

Menjünk tovább.

Chapuzotnét *Ebergényinének* osztották. A szerzőknek Chapuzotnéval céljuk van. Az utolsó felvonásban nagy jelenete van, midőn útra készen mint odalisk jelenik meg. Mellesleg mondjuk, hogy az ilyen szerepekkel nem birkózhatik meg Ebergényiné. Nem salonkomika! Aztán nincs is véleszületett komikum, és sokkal virulőbb csinos asszony, mintsem komicze hatni tudjon. Képzelnék most egy csinos nőt festői odaliskosztumban bejönni. Igen csinos, megis nézzük, tetszik is, de szeretném azt a szerzőt látni, ki abba beleegyeznék, hogy darabjának egyik leghatásosabb pillanatát így kiforgassák. Jobb megértés céljából felhozom Szathmárynét, ki ilyen helyzetben soha sem hallott kacagást idézne elő. Ennek nem a színésznő az oka, hanem a színház, melynek nincs komikája, tehát nem adhatta az előadást úgy, a hogy kívánni lehet. Éppen fordítva áll a dolog mint a telen, midőn Temesváryné és Beödyné játszottak fiatal leányokat és özvegyeket. Az ilyenekre csak nem lehet mondani, hogy jó, ha még olyan hazafias is a kritikus.

Ezeknél még rosszabb volt *Szirmay*, mint Shamyln. Előtte van a pompás szerep és bokros alkalom a tudás kifejtésére, csak meg kell azt pillantani és érte lehajolni. Szirmay nem értette meg a szerep kiváló komikumát, tehát nem is hajolhatott le utánna. Csapott nagy lármát; a hamis pathoszt, melyben Shamyln beszél, ő is hamisította s kijött egy végtelen unalmas, émelvítő, dagályos szöveghalmaz, a mi annál hamisabb és helytelenebb, mert azeredetit képzelve szem elé, francziául nem is lehet azon módon szavalni. A színésznek nincs invencziója és kénytelen volt a konvencziához fordulni és még régi formákhoz. Meg is mondjuk azt is, hogy Szigeti József Delobelle-je után szabadon alakított Szirmay. Ellinger Ilona k. a. nem tud helyesen

beszélni, *Laczkó Aranka* sonor hangja és nehéz folyású beszédje nem alkalmas a nyelves szobaleányok személyesítésére. A szereposztásnak éppen, de éppen fordítva kellett volna történni. És most mondjuk, jó színház-e az, hol ilyen történik. Lehet-e a kritikusknak arca az ilyeneket elismerőleg említeni, a nélkül, hogy maga is piruljon hazafias hazugságán. Sokkal hazafiasabb az, ha nálunk derék, szakavatott műkritikával dicsekedhetünk, mely a rosszat kiirtja, mint rossz színházakkal, mely a jót és szépet elnyomja a virrasztó kritika védszárnyai alatt.

És még most egyet.

A gyapjú-utcai színház irodalmi megrendeléseivel és összeköttetéseivel sem törekszik disztinkcióra. Mutatják ezt azok a fordítások, melyekkel a színház nálunk találkozunk. A ki két nyelvet ért, tud egy kicsit az egyiket, az idegenen beszélni, olvasni, az már fordító. A műveltség, az ízlés, az semmi. Hát már mindenki írhat nálunk? Ha van új darab, lefordítja egy színész, a ki irodalommal sohasem foglalkozott. Színész fordít ope-rettet, a kinek egy negyed vagy egy tizenhatod-kottáról fogalma nincs. Így hallottunk mi irott és színpadról hirdett dolgokat, mitől rettegni lehet. Példát is idézhetnénk, ha nem évültek volna szerencsénkre el. Ez a francziából való fordítás is kihívja a legélesebb sarkasmust. A nemzeti színház színlapján Mártonffy Frigyes nevével soha sem fogunk találkozni. Egy városban, hol Fáy Bélák, Szemere Attilák, Huszár Imrék, Rákosi Jenők, Kürthy Emilek, Sasváriak, Adorján Sándorok és Arányiak és milyen közel még Feleky Józsefek (!) vannak, ismert választékos, elegáns nyelvezetű franczia színműfordítók, szükségünk van-e nekünk Mártonffy úrnak rémregények irtózatoss fordításában kigörbült tollára? Ha ilyen munkát vett volna igénybe a színház, sohasem hallottuk volna kacagva, mint szólítja Chapuzotnét a férjét *de András*-nak és *Gáspár*-nak Duburint (André, Gaspard), nem hallottuk volna *«czirkaszkok»*-ról beszélni (circassien = cserkesz) és Chapuzotnét testén bizonyára nem égett volna *«Nézus»*, hanem *Nessus* inge, az egész pedig *Ville-d'Avray* és nem *Vil-davrèben* történt volna és Mártonffy úr a kofák öröme tovább is fordíthatta volna a rémesnél rémesebb rémregényeket.

Az új darab színrehozatalát használtuk fel alkalomként arra, hogy magyarázatát adjuk azoknak a hibáknak, melyek kifolyásaként jelentkeznek a csekély pártolás és a művészi balsiker. Számoljon a színház meglevő erejével. Alapítson meg gondos, szorgalmas, precíz munkát, szilárd műsort. Ne ingadozzon működésében, mint eddig. A színlap csak azért hirdeti új előadásokat, hogy azokat meg ne tartsák. A szerepek elosztásánál ne hagyjon a tapasztalt és szakértő igazgató szabad kezét a rendezőnek, ki eddig nagy tudatlanság és intelligenciahiányt tanúsított protectionális szereposztásainál. Legyen ott magasabb művészi forum egy korlátolt tehetségű rendezőnél, legyen nagyobb művészi fegyelem az előadások előkészítésénél és megszilárdul a bizalom, a minek gyümölcsözésére még elég idő van, és nem leszünk kénytelenek Budapesten a negyedik állandó magyar szín-

házaat bukás következtében bezárni. A hirdett darabokat adják a fixrozott napon, nehogy az érdeklődőket elkedvetlenítsék a látogatástól és az új termékekben hagyják a meglevő jobb erőket játszani. A héten már várták csütörtökre, aztán péntekre Flotow itt még nem halott *«Veuve Grapin»*-jét. Nem került előadásra. És ha kerülni is fog, nem fog érdeklődést kelteni, mert az első szerepet egy közepszerű mértéket meg sem ütő enekes nő fogja játszani. Cservári k. a egész művészi mivolta egy pár még conservált felső hangban áll. Enkelni a szó zenei értelmében nem tud, játéka pedig éppenséggel semmi. A *«Notre-damei torony-ört»* is fogják játszani, de minden színházlátogató szálnalmas mosolylyal veszi tudomásul, hogy a cím szerepet Beódy fogja személyesíteni, kinek eddig minden fellépése nevetséges fiasco volt. Van a színháznál több tag, a ki jobban játszaná e nehéz characterszerepet.

Ezzel leplezetlenül mondtuk volna el a sok kifogásolni valót, a mi a színház kárát idézte volt eddig elő. Színházi nyelven ezt úgy nevezik, hogy rosszakarát. Mi pedig az őszinte, de kemény szót érdeklődésből és jóakarattal mondtuk ki. Rámutattunk dissertative a hibákra, hogy javítsák azokat, a hol csak lehet. Az a pár sor, a mivel a napi sajtó az egyes előadásokat kíséri, nem egyéb takaró hivatalos hangnál, mely az írók egyéni véleményével ellenkezik és kritikánk érdekében fel is kell tennünk, hogy ellenkezik; különben a gyapjú-utcai színház működése a legkegyetlenebb élczek tárgya. A hivatalos hazafiság rövideden ráolvassa a színházra az ő felületes dicséretét és azzal végzett az ügyvel. Mi kimondjuk az elítélő szót egy jobb fordulat reményében, kitéve magunkat annak, hogy nem vagyunk bizonyosak előtt jó hazafiak.

REINER FERENCZ.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS MŰCSARNOKA.

Ötödik közlemény.
III. terem.

A különböző fajú művek közül a műcsarnok összes termében legkevésbé van képviselve a történelmi festészet. S ez előttünk nem is meglepő, a mennyiben nemcsak a hazánkban levő egyéb képművészeti kiállítások, de a külföldön levő műcsarnokok is ily aránytalanságot tüntetnek fel a genre és a táj műfajjal szemben. De történelmi festészetünknek eme kedvezőtlenése nem csupán az összehasonlítás szempontjából nem meglepő reánk nézve, hanem azért sem, mert tudjuk, hogy a történelmi műfaj valamennyi közt a legnehezebb s így a legnagyobb tanulmányt igényeli; továbbá a művész bármely műfaj gyakorlása által inkább biztosítva van a megélhetés iránt, mint a történelmi mellett. Ezen két főoknak kell tehát tulajdonítanunk, hogy a festészet művelőinek újabb nemzedéke részéről a történelmi festészet teljesen elhanyagolt. Ha találkozzunk is egy-egy tör-

ténelminek nevezhető művel, melyhez alig egy évtized keretén belül ismert név fűződik, az is inkább genreszerű, mert alkotója csakis ezen műfajnak szentelte tanulmányait, s e téren produkált.

Vágó Pál is, ki a genre terén szép alkotásokban mutatta be művészetét, ezáltal a történelemből választott feldolgozandó anyagot. Képének címe; *A honkereső magyarok Kievv előtt.*

A kompozíció alakjai két csoportra vannak osztva. Jobbra a magyarok, balra az oroszok. Mindkét csoport túltömött, s nem nyújtanak tetszetős színt. A feldolgozásra választott tárgy sem kiváló érdekű. A momentumnak ez a megválasztása sem nyújt semmi érdekességet. Nincs benne sem drámai, sem tragikái hatás, csupán fényes öltözékek s díszes hadi fegyverzetek tömegében gyönyörködhetünk. Ez pedig vajmi kevés arra nézve, hogy egy képet történelminek nevezhessünk.

Mindamellett örömmel látjuk Vágót e téren is, mert reményünk lehet, hogy a genreiben nyilvánult művészi képessége le fogja győzni ez irányban is a nehézségeket, s a paragon levő történelmi festészetet beható tanulmányai folytán gazdagítani fogja műveivel.

Munkácsy Mihálytól a múlt év őszén kiállított *Krisztus a Kálvárián* című nagyszabású festményéből a keresztcsoporthoz van bemutatva. E csoport a művészek saját képéről vett hű másolata. Mondom hű másolata, mert mindazon hibák és hiányok, melyek az eredetiben foglaltak, itt is feltüntetve vannak. De feltalálhatók a szép részletek is; ugyanoly erőteljes színezésű ez is, mint az előbbi.

Lapunknak a múlt év őszén megjelent 40. és 41. számában volt alkalmunk az eredeti festményről, s így a keresztcsoporthoz is részletes bírálatot közölni, s valamint ebben, úgy az ezt követő polemikában kifejezést adtunk abbéli nézetünknek, hogy a mű nem felel meg teljesen a valóban remekműhöz kötött követelményeknek.

Az a körülmény, hogy Munkácsy a keresztcsoporthoz ezáltal külön mutatja be, megerősíti a már annak idejében hangoztatott azon véleményünket, hogy a csoportosítás kedvezőtlen. Mondottuk, hogy az alakok nem képeznek oly csoportot, mely az egész cselekményre vonatkozólag egy összefüggő egészet képezne, hogy nincs meg benne a jó kompozícionál megkívánható folytonosság. S ezt indokoltuk az által, hogy a kompozíció szécszedhető, sőt egyes alakok eltávolíthatók, a nélkül hogy az esemény kifejezése is csorbult volna szenvedne. S ezen megjegyzésünket Munkácsy maga igazolta előttünk, a mennyiben képéből kivette a keresztcsoporthoz. S mi, az elmaradt alakoknak nem érezzük hiányát. Mindezekből tehát kitűnik, hogy a csoportosítás nem volt egy összefüggő egész. Azonban a most kiállított festményre az egész kép kompozíciójáról elmondottak nem vonatkoznak. Itt a keresztcsoporthoz mint önálló csoportot kell tekintenünk, s mint ilyen eshetik bírálat alá.

Munkácsy sokkal inkább kitűnik a genre, mint a történelmi festményei által. Ezt bizonyítják kitűnő genrei a Krisztus képeivel szemben. Az itt kiállított *falu*

hőse című életképe is arra vall, hogy ő csakis a genreben leli fel otthonát, hogy abban képes lelkét s szellemét kifejezni. A nép s annak életmódja, szokása és faji sajátossága képezi éles megfigyelésének tárgyát s mint a magyar alföldnek gyermeke, beleéli magát annak gondolatkörébe, átérzi sorsukat; szóval lelke egyet képez vele. Alakjai a vásznon megelevenülnek, mert saját lelkét leheli azokba. Beszédüket véljük hallani, mely igazi magyar hangzással cseng füleinkbe; látjuk őket mozogni, s minden mozdulat olyan, mint a magyar embernél szokásos. Arczkifejezéseikben visszatükrözi a kedélyt, a humort, s a nyugodt bátorságot, mely jellemzi őket.

Igy találjuk jellemezve a magyar népet a *falu hőseiben* is. A kép tárgya már évek előtt is ismert volt a közönség előtt, amennyiben ez, egy régebben készült nagyobb szabású festménye utáni másolata Munkácsynak.

A művész egy csárdának ivószoba belsőjét tárja fel előttünk, melyben a parasztság szétszórva üldögél vagy áll, s bort iszik. A kép címének alakja, egy trikóba öltözött német «erőművész» a szoba közepén birkózó helyzetbe vetette magát, s kicsinylőleg hívja birokra a legények bármelyikét. Ezek közül egy szikár s csontos alkotás áll ki a síkra, s most felgyüri ingujját karjain. Szemeivel meregeti a németet, s azon látszik okoskodni, hogy mint teremte a földhöz legkönynyebb szerével. Az érdekes jelenet a legénytársai feszült figyelemmel nézik, kik ép oly biztos tudattal képzelik társuk győzelmét, mint ő maga, a kiállott legény. Egy-két öreg is oda áll eléjük, pipázva, botra támaszkodva. Egynemelyik, még csak a sarokból figyel oda. Az ifjak s öregekből álló bírálók komoly kifejezéssel, de a lehető kényelemmel várják a következő pillanatnak eredményét. Még a gyerekek is a hordók tetejére ültek, hogy ők is tanulni lehessenek a nagy eseménynek, melynek sikere a falu becsületét van hivatva megmenteni.

E jelenetben Munkácsy a legérdekesebb s a legszerencsésebb momentumot választotta tárgyához, mely minthogy épen a válságos helyzetet tünteti fel, a nézőre nézve kiváló érdekű.

Az egésznek felosztása, valamint a grupp s a jellemzés a képet Munkácsy legsikerültebb genre alkotásai közé sorozzák. Azonban e most kiállított másolata kiviteli szempontból igen primitív, ugyanannyira, hogy azt csakis mint vázlatot méltányolhatjuk. Rajzban s színben csupán a legfőbb részletek vannak feltüntetve, melyek az eredetinek hatását legjellegzetesebben adják vissza.

Liczenmayer Sándor, a «Glocke», «Faust» s egyéb művek kitűnő illusztrátorától a *Tavas* című festmény van kiállítva.

A művész, az évszaknak azt a részét, melyben minden új életre tör, melyben a fák s a virágok a színeknek gyönyörű pompájában illatoznak, egy kedves leány gyermek alakja által allegorizálta. A tavasz allegóriájának e tárgya lebontott szőke hajjal, kalappal, szabad váll- és karokkal, piros ruhában van bemutatva. Úlő helyzetében a kép középterét foglalja el, a mint a mögötte levő virágzó mandulafa gallyai felé nyújtja jobb kar-

ját, míg baljával a gazdag pázsitra támaszkodik, hogy tes-ének súlyát fönn-tarthassa.

Igaz ugyan, a tavasznak egy gyermekleány által történő allegorizálása nem új, de mindamellett Liczenmayer e tárgyát érdekesen fogta föl. Ő ugyanis a kora tavaszt az által fejezte ki, hogy a minden gyümölcsfa között legelőbb virágzó mandula fát festé a tavasz alakja mellé. Azonban, e fa a kép festőiségét legkevésbé sem emeli, a mennyiben a galyak s azon a fehér virágok, továbbá az ezek között keresztül tűnő derült ég, zavart s szerkesztést színtelket adnak. S ez hátrányára szolgál az egész képnek. A mi pedig az alaknak rajzát s festését illeti, a legnagyobb dicsérettel szólhatunk róla. Rajzának finomsága s szabatos előállítása, melyek műveinek sajátosságai, az elismert kitünőségek sorába helyezték őt. S mint ilyen ismerjük Liczenmayert a most bemutatott festménye után is.

(Folytatása következik).

TELEGDY LÁSZLÓ.

TISSOT MUNKÁI SEDELMAYER SALONJÁBAN.

Művészsze valakit csinálni nem lehet; a «nagy harang» csupa szalmacsépelés, mert ezen oly gyakran használt eszköz rendszeren meghozza a keserű gyümölcsöket. — Művész csakis születésénél fogva tehetséggel megáldott egyén lehet.

Ugy hiszem, hogy ezt senki sem fogja kétségbe vonni, mert hisz a tapasztalat már megtanított bennünket arra, hogy ezen állítás igaz, s hogy ehhez commentár nem kell, de nem is fér.

Sedelmayer Charles úr Salonjában Tissot James «művészt» mutatta be a párisi publicumnak. Hogy kicsoda ez a Tissot James, arra magunk is kíváncsiak voltunk és mielőtt Párisban megtekintettük az új «mester» munkáit, minden lehető és lehetetlen dolgot elköveztünk, csak hogy az ő művészi kilétét megtudhassuk. Minden fáradozásunk meddő maradt, s csupán annyit tudtunk meg az új «művész»-ről, hogy 20 évet töltött száműzetésben. Ez az ő eredeti érdeme, ez életének fő momentuma. Minthogy azonban Tissot úr politikai carrière-je hajótörést szenvedett, átlépett a szépművészetek terére és fest és rajzol minden lehetséges, de még inkább lehetetlen dolgokat, és mi leginkább azon csudálkozunk, hogy Sedelmayer úr nem resteli salonját egy minden tehetséget nélkülöző egyén munkái számára átengedni, azon salonját, a mely egy Munkácsy, Brozik és mások epochális világhírű munkái által lett hírnevessé.

A kritikus ítélete osztozik a közönségével; Párisban létünk alkalmával néhányszor megnéztük a kiállítást, — a legtöbb látogatót a déli órákban találtuk; ekkor mindig volt benne vagy 10—12 ember. Es joggal, mert a párisi közönség maga kisebb-nagyobb mértékben műértő és ő is csak a jót és szépet szereti. Azonkívül Tissot munkái locais értékkel is bírnak és valóban szép és hálás tárgyat birt választani, amde a tárgy nagyon háládatlan erőre, munkásra akadt.

Nem akarjuk kétségbe vonni, hogy Tissot-ban az akarat dominál, — de ehhez

a tudás és a tehetség végkép hiányzik és ennél fogva Tissot olyan munkákat állított ki, melyek nemcsak hogy meg nem állják még a legenyhébb kritikát sem, hanem kritikán aluliak is. — Mi nem is a festőt, mint inkább Sedelmayer kiállítót vádoljuk, hogy a művészet e félreérthetetlen dudváinak helyt nyitott salonjában s így e salont bódéva törpíteni nagyban elősegíti.

Valóban, páratlan merészség kell ahhoz, hogy egy ember, mint Tissot, ki nem is könyit a művészethez, ki azt sem tudja, mi az a távlat, kinek a színek alkalmazásáról és keveréséről fogalma sincsen, ki bábalakokat mutat be kifejezéstelen merevségükben, ki minden vonással elárulja, hogy még az érzék is hiányzik nála a szép művészetek irányában, mint festőművész mer fellépni egy világáros műizléssel bíró közönsége és szakértő kritikusi előtt; — de még nagyobb elhatározás kell ahhoz, hogy egy ember, mint Sedelmayer egy mitsem tudó dilettáns határozott férczelményeit előnyösen ismert czéje alatt mutatja be a közönségnek, hogy úgy mondjuk: saját rovására!

«Párisi nők». Ez a czíme a hosszú ciklusnak, melyet Tissot úr bemutatott. Látható ezeken a képeken a párisi nő, a salonban, czirkuszban, a virágpiacról hazatérve, a kereskedésben, a festésnél, a sétán, a kertben, a vendéglőben, hajón és ladikon, színházban és műcsarnokban, egyszóval mindenütt, a hol csak a nő, kivált a párisi nő, megfordulhat. Itt van például egy kép, mely ama jelenetet tünteti fel, hogyan veszik ki magukat idegenek a salonban. A kép a salon-genre-fajhoz tartozik. A salon exotikus növényekkel, a falak pedig színdús szövetekkel vannak díszítve. A hátsó térb n egy ajtón a mellékszobába lehet látni, hol egy zenekar játszik, — míg a terem közepén áll az apa három leányával — idegenek! Ezen idegeneket persze meglehetősen ügyetlenül akarta feltüntetni a festő, hogy a szemlélő az idegent rögtön észre vegye. Amde valakit ügyetlennek feltüntetni sokkal nagyobb ügyesség szükséges, mint a minő felett Tissot rendelkezik. Az ügyetlen tartásban is legyen meg a keresetlenség épugy, mint mikor valaki feszelenül és mégis otthoniasan mozog bármilyen körben. A gondolat és a conceptió Tissotnál azonban két olyan irányt követnek, melyek sohasem bírnak egymással találkozni. A merev tartás, a céltalan tekintet és az atya erőltetett positiója ujjával az ajakán, mintegy gondolataiban elmélyedve, nem azon idegeneket tünteti fel, a kik a salonban nem bírnak magukat otthoniasan érezni, hanem azt bizonyítják, hogy a festő a kellő tájékozás hiányában idegen azon a téren, a melyen babérokat szerezni óhajt.

Rajza nemcsak feltűnően szögletes, hanem a teremben olyan távlatot tár elénk, a minőért — ha növendék lenne — az iskolából okvetlen ki kellene őt zárni. Ezt igazolja a kötél-táncosnő jelenete is, hol olyan téves perspektívát tár elénk Tissot, hogy a közönség úgy véli, mintha a táncosnő nem is a kötélen, hanem vendégei fején járna-kele. A «carroussel»-utazás a czirkuszban, azután az utcai jelenet, hol egy úrihölgynek segít egy férfiú a hintóba szállni, a mely munka egy kis

párisi utcai életet is tár elénk, mind ideális irányban tartott, többé-kevésbé sikerült művek.

Ha valahol, úgy különös ügyességet fejt ki Tissot a toilettek megfestésénél, melyet illatos, kecses modorban, természetűen jellemez; de ha a belébujtatott párisi nő kezeit és lábait is megfigyeljük, itt oly nagyot vét a festő a párisi nők ellen, hogy ezek méltán megkövezhetnék. És e merev, fanyar kezelés mellett csupán az izléses toilette kölcsönzi a képnek a bajt, mely a párisi nők sajátja.

Jeles és természetű ama képe, amely egy barátot tüntet fel mappáinál tanulva; épígy megkapó és realistikus igaz az őszi jelenet, hol egy úrihölgy leánykájával a szabadban sétál.

Rézmetsetei és karczai említésre sem méltók; nagyrészt elmosódtak.

Pastell festményeivel pedig még kevésbé tudott zöld ágra vergődni, mint olajfestményeivel. Hiában, a pastellfestéssel ma mégis mostoha gyermeke marad a képzőművészetnek. Nincs a ki cultiválja, s a ki műveli is, alig le z képes e műágot azon niveaura emelni, a melyen a 18. században, vagy csak a 17. században állott.

Tissotnál pedig bajos lenne hamarjában meghatározni, hogy az olajfestészetben, vagy pedig a pastellfestészetben ügyetlenebb-e? Szerény nézetünk szerint mindakettőben!

NYÁRI SÁNDOR.

H I R E K.

~ A ZENE HALOTTAI AZ 1884-İK ÉVBEN.
Rappaport Möriz zene-kritikus, Pétervár.
Reér Gyula kamara-énekes, azelőtt ünneptenora, Coburg.
Reichart Gusztáv énekes és komponista a híres «Was ist des Deutschen Vaterland» szerzője.
Riedel Lajos híres orgona-művész, Szilézia.
Robach Teréz zongora-művész, Bécs.
Romagnoli Filippo hegedű-művész, Macerata.
Rossi Isidoro karmester, Pávia.
Rouat (Rouvenat) a párisi Odeon-színház igazgatója, Páris.
Rubinstein József zongora-művész, Zürich.
Rovelli Constanza énekesnő, Feldkirch.
Sanestebau José Jean népszerű spanyol komponista, San Sebastian.
Santojani Giovannina zongora-művész, Nápoly.
Scalera Raffele, a párisi olasz opera bass-butlója, Páris.
Sebastiano Ernesto, több víg opera szerzője és a tuniszi philharmóniai társulat megalapítója.
Seyler Károly egyházi zene-szerző, az e-ztergomi székesegyház regenschorija.
Slawitzky Pál komponista, Gleiwitz.
Smetana Frigyes híres cseh opera-komponista, meghalt a prágai tébolydában.
Solle komponista, Zeulenrode.
Spaur Marie grófné, kamara-művész (hárfa) Salzburg.
Sperati Paolo karmester, Christiania.
Dr. Stark Lajos zene-paedagogus, a stuttgarteri zenede alapítója, Stuttgart.
Sterbini Tito, híres baritonista és énektanár, Pisa.
Sylvestre Charles cornet-művész, Bordeaux.
Taglioni Marie Voisins grófné a leghíresebb ballerinák egyike, Marseille.
Taglioni Pál a berlini opera ballet-karmestere, Berlin.
Trani Mária zongora-művész, Nápoly.
Truffi Isidoro cello-művész, Milano.
Vau-corbeil Auguste komponista és a párisi nagy opera igazgatója 1879-től 1884-ig.

Vervaitte Charles komponista a párisi egyházi zenetársulat elnöke, Páris. *Vilbac* Renaud komponista, Bruxelles. *Waldteufel* Leon karmester és híres tánczeneszerző, Strassburg. Walenn James, sokat ígérő fiatal komponista, London. *Walvin-Taylor* kiváló zongora-művész, Taylor báró philanthrop leánya, Páris. Weinkopf Ferencz a bécsi udvari opera karigazgatója, Salzburg. Wenzel udvari zongora-művész, Hannover. White-Meadows angol zeneszerző, London. *Whomes* Clara, híres zongora-művész. *Wieniawsky* Regina a két Wieniawsky anyja és első zeneoktatója, Varsó. Wohlfart Ferencz komponista és zenetanár Berlin. Young Frigyes tenorista a müncheni udvari színháznál, meghalt a kenneringi tébolydában Eszlingen mellett. Zipfel Eduárd hegedű-művész, Kalliwoda tanítványa, Schlettstadt. Zuboli Giovanni zenetanár, Nápoly. (Vége.)

NÉPSZÍNHÁZ. Kápolnai János a kolozsvári színház tagja a lefolyt héten három

régi szerepben lépett fel, mint vendég. A «Koldusdiák», «Donna Juanita» és a régen hallott «Hoffmann meséi»-ben. Ujat nem mondhatunk róla, a régi tapasztalt énekes előnye és hibái nem változtak az idő folyamában. Hangja, ha még annyiszor meg is támadtatott, jobb, mint sok fiatal tenoristáé és ha visszaszerződtenék, legalább azt érnék el vele, hogy több becses operettet lehetne feleleveníteni, melyeket elégséges tenorhang hiánya miatt pihentetni kénytelen az igazgatóság. Némi érdeket kölcsönzött a «Koldusdiák»-ban Ollendorf szerepének új betöltése, melyet ezúttal Németh József játszott. A jó és tehetséges színész nem tagadta meg magát és a harmadik felvonásban Ollendorfját sok eredeti felfogású apró részlet tette igen mulatságossá. A két első felvonásban színtelen volt és túlságosan mérsékelt oly szerepben, mely parodistikus voltánál fogva energikus, characterénél fogva hangosabb, lehet mondani lármásabb a aphantot és erősebb

vázolást igényel. Az operetteben, hol a szerepnek kevés belbecse van, a túldistinguált játék egyhangú és unalmas, mert éppen nincs sok distinguálni való és a kiemelkedő részleteket erősebb játékkal kell developpeálni, mert elvész a tartalmasság és a komikus erejének kifejtése mindig jobban inponál, élénkít és mulattat, mint a nagy mérséklés. Pálmai Ilka játékban előkelő és igen jó Symon. Hegyi Aranka nem jól disponálnak látzott lenni. Megjegyzendő még, hogy a tempóvétel mindvégig hibás volt az egész előadásban. Gyorsabb és frissebb az a Millöcker-féle zene, mint itt hallottuk. Ez állításunk annál igazabb, mivel e sorok írója a nevezett operettet a népszínházban először hallotta és a lassú tempók első hallásra feltűntek, melyek az előadás — mely különben igen jó volt — hátrányára nem egyezett az eddig hallott sokféle nagy színházak előadásaival.

Pallas részvénytársaság nyomdája.

A legbiztosabb szer

az általam,

CSILLAG ANNA

által feltalált

haj-és szakálmövesztőkenőcs

mely a gyógyászati facultások leghírvevessz szakfértiai által vegyelemezettett s kitünő hatásukataltatott: a haj kihullása ellen, a haj növesztésére, fejköszvény ellen, korpaképződés, kopaszfejtűség, a bajusz és szakál ritka növése ellen.

Főküldeményező a gyár BUDAPESTEN,

VI., király-utca 26.

Kapható továbbá a következő uraknál: Budapest: Török József, gyógyszerész, VI. Király-utca 12.; Thalmeyer & Seitz, fűszerész, V., Nádor-utca 10.; Kochmeister Frigyes utód., fűszerész, V., Arany-János-ut 32.; cs. és kir. gyógyszer-tár a várban; Linek és Nagy, fűszerész, IV., Váci-utca sz.; Detsinyi Frigyes, fűszerész a «Fekete kutyához» V., Váci-körút 10.; Neruda F. fűszerész, IV., Hatvani-utca 7.; Zboray Antal, gyógyszerész «a koronához» III., Ó-Buda, Tanuló-utca 6.; Moldoványi Sándor, gyógyszerész «a medvéhez» II., Fő-utca; Lustig Ede, VII., Kerepesi-ut 4.; Uj-Pesten: Jung Antal, Fő-utca.

A „Harmonia“

részére

egyedüli hirdetések irodája

Braun Ármín és társa,

BUDAPEST,

Koronaherezeg-utca 16. sz.

Nyári lakokba.

Fagyaltkészítő receptekkel

3 6 12 adagra. Vajkészítő fogas hajtókerékkel 7.50 11.50 16.50 4.50—6.50. Vajtányérok fedővel 1—5 ft. Saláta készletek 40 kr.—3 ft. Ecet és clajtató 2—10 ft. Sodrony ételi orítók legyek ellen 40 kr.—1.80. Kenyérkosarak nád ol 80 ft. Palackdugaszok 10—100 kr. Bor- és savanyúvíz-hűtők 1.6—2.75. Tartós hordócsapok 65—85 kr. Javított hordószád az italok megromlása ellen 1 ft. Kézi palackdugaszoló 1.40. Pincz-tok 3, 5, 8 üveggel 6.75—15 ft. Kerti japáni napernyők 1—3—15 ft. Ke-ti gyér yatarók 1—3 ft. Kerti székek kényelmes nádonad-ak ülésel, laposra összetehetők, 2.7—3 ft. Játék-asztal zold posztóval bevonva, laposra összetéve könnyen magával viheti árnyékba, 1 ft. Felkötő óra 5.50. Időjelző ház 6 alakokkal 1.50. Időjelző barát hőmérővel 1.50. Biztonsági lánc ajtókra 60 ft.—1.50.

Dr. Fèvre párisi szodavíz-készítő gépek raktára.

Az egészség fenntartásához tiszta üdítő szodavizet nyerünk könnyű bánásmóddal.

2 4 6 8 10 messzelyes

7—10—12—14 50 17.—ft.

A gépben pezsgős italokat, limonádét stb. is készíthetni. Legjobb borkő és szoda egy csomag 2 ft. Bogár-, féreg-, egér-, patkányirtó szerek. Svábbogár-irtó kárpát por 20—40 krig. Szunyog- és más rovarcsepés elleni szer 50 kr. Angol tyúkszemkarika 12 drb 24—60 krig. Erős gyermekkecsesi emyvel 7—16 ft. Önműködő gyermek koszi, egyszersmind bősé 13—18 ft. Önműködő szoptató ivog 1 ft. Angol foggyógyok a fogrét elő-

mozdítják 3 ft. Irrigateur anyaméh-fecskendő 3 ft. A lovet-fecskendő 3 ft. Villanyozó készülék 5—10 ft. Ágybani betegnek érc vizsgálóedény 4 ft. Rugany léspánák 4.50—10 ft. Betegeket hordozó gurtni 5.60. Gyorsforraló 1.50—2 ft.

Indiai hinta-ágyak

fa- vagy vaslécczel lüfeszíthető 11, 14, 25 ft. Accordion tremolo concert-harmonika rombitadisz- és magánoktatással, kik kótát nem ösmernek 7 ft. Aeolhárfá házfűreire, széli tuvísa által kellemes hangot ad 5 forint.

Mulattatásul és a test edzésére.

Tornaszerek: Mászókötél 5.80. Koré hágszó 8 ft. Trapez rúddal 7.50. Trapez karikákkal 7.50. Gyermekek hinta 5.50—9 ft. Minden ajtó közé alkalmazható erős nyújtórúd felszerelve 7 ft. Teljes tornakészlet iskolával és ártákkal 15 ft. Tornaszeti párja 1.30. Két vívőkészlet 23.50. Athlétai súlyos, 2 ft. Bőrel bevonva 5 ft. Léggel tölthető üszö-övek 8—10 ft. Üszö-övek parafából 7 ft. Angol Croquet-játék 10—25 ft. Angol Lawn-Tennis játék 28—7 ft. Gummi-labdák — 20—1.50. Labda-dobó társas játék 1.50—3 ft. pára. Toll-labdák hozzá 2) kr. drb. Karika-játék 12 pár 1.80. Botanizáló-szelencez rovargyűjtővel 1.50—2 ft. Lepke-fogó hálók 35—70 krig. Uj! Amerikai Jockey, vagyis kettős fogat gyermekeknek nagy örömet szerez 6 ft. Háromkerékű erős volleped 10, 12, 14 ft. Hinta-ló 4.50—7 ft. Kri eszközök gyermekeknek ft. 1.20—3.50-ig.

850 ábrával ellátott árjegyzéket mellékel, meg nem felelő tárgyakat visszavesz

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya-utca 1-6 sz., a „Magyar király“ szálloda átellenében.

Sternberg Ármin

BUDAPEST,

VI. kerület, kerepesi-út 36. szám.

Hangszer-üzlet, ütő-, vonó-, fa- és érc-fúvó-hangszernek,

harmonika és harmonium gyári raktára.

Mindennemű ódon hangszerek a legmagasabb áron vétetnek vagy becsérletnek és javítások elfogadtnak. Képes árjegyzékek ingyen és bérn.

GYÖNGYÖSY IMRE
ezelőtt ERSEK ISTVÁN

tekeasztal- és dákó-készítő

tekeasztal- és dákó-készítő

Budapesten, Kertész-útca 27. sz.
ajánlja magát kávéházi bútorzati munkák berendezésére a legolcsóbb áron.

Az országos kiállítás
t. látogatóinak figyelmébe ajánlva Budapest legolcsóbb bevásárlási forrása

Károly-körút és király-útca sarkán
ROTHAUSER L. JÓZSEF

gyári raktára china-ezüst és alpakka tárgyából, albumok, bronz- és bórdíszműveket, író, utazó-eszközök és glacié-kezyük, selyem és szövetségényők, legyezők, nyakkendőök, sétatobok, francia- és angol illat- és pipere-szerek, valamint gyermekjátékok a legutányosabb áron.

Legolcsóbb nyomtatványokat szállít
AZ
ANGLO NYOMDA BUDAPEST
gránátos-utca 20, szerviták épületében.

Mi itt csak néhány nyomtatvány árát nevezünk, aránylag szint oly olcsón készítünk minden másféle nyomtatványokat.

Pr. 1000 nyomattal.		Pr. 100 nyomattal.	
Kenderboríték	2.-	Negyedrétű levelek	50
Boríték sárga v. szürke „	2.80	Kenderborítékok	50
Negyedrétű levelek	7.-	Nyolczadrétű levelek	60
Fuvarlevelek	5.-	Hozzá való boríték	50
Nyolczadrétű számlák	3.-	Nyolczadrétű lev. monogr.	80
Negyedrétű számlák	5.-	Hozzá való boríték	75
Nyolczadrétű levelek	4.-	Nyolczadrétű számlák	50

**1000 darab pecsétjegy 2 frttól feljebb ;
papirkereskedés kerepesi-út 16. sz. a.**
a fehér ló szálloda átellenében.

Itten kapható mindennemű papir, boríték, író-, rajzoló- és iskolaeszközök jutányos áron és legújabb dobozokban, fényűzési és gratuláció jegyek, kotillonok, lámpa-ernyők és csokorpapírok.

Vidéki megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.
Helybeli megrendeléseknél egy levelezési lap clegendő, mire képviselőnk személyesen előszólal.

500 aranyat
fizetek annak, ki

Dr. Grensill szalicylsav-szájvíze

használata után — egy üveggel 40 kr. — még valaha fogfájást kap, vagy lehellete büzös leend. **Dr. Greensill fogszépítője**, mely a szájvíz után használandó, a fogakat fényes fehérré teszi. A szer ártalmatlansága biztosítottatik. Ara 40 kr. Kapható gyógyszerházakban, illatszerekkereskedésekben és előkelőbb fodrászoknál, **Dr. Greensill Róbert**, tanár Párisban.

Főraktár Budapesten: **Dankovsky István-nál**, V., Józseftér 1. sz., **Török József**, VI., király-utca 12. sz., Budán: **Kabakovics György-nél** illatszerekkereskedés, II., fő-utca 37, a Blum-féle gőzmalom.

Első magyar verseny úri-ruha raktár
KOCH LIPÓT
Rendkívüli alkalom
kész férfi ruhákban.

Egy finom öltöny tiszta gyapjuból **16 forint.**
Legfinomabb kész férfi öltöny tiszta angol gyapjuból **26 forint.**
Finom tavaszi felöltők **16 frttól feljebb.**

Legfinomabb fiu-öltönyök nagy választékban.
KOCH LIPÓT Bécsből.
Budapesten, **Kristóf-tér 3. szám I. em.**

GABOS R. S.
Budapest, múzeum-körút 41. sz.
Porcellán-, üveg- és lámpa-raktár.

Porcellán evő service disztive 12 személyre 28, 30, 36, 40, 60 frt.
Mosó-service 5, 6, 7, 8, 10 frt.
Kávé-, téa-, mocca-service 5, 6, 7, 8, 10 frt.
Majolika csemege-tányér tucatzja 3 frt.
Olajnyomatú képek és tükrök minden nagyságban, dús választékban.
Aquariumok 1 frttól 15 frtig.

Valódi gráci aranyhalak.

Likör-service frt 1.20, 1.50, 2.—, 2.50, 4 frt.
Bor- és sör- service 5, 6, 7, 8, 10, 15 frt.
Vidéki megrendelések utánvétellel pontosan teljesítetnek.

Nyujtsuk a szerencsének jobbunkat!

500,000

márka főnyereményt ígér kedvező esetben a legújabb hamburgi nagy pénzsorsjáték, mely a kormány által jóváhagyott és biztosított. Ennek újabb jellektervezet előnyös berendezése abban áll, hogy rövid pár hó lefolyása alatt 7 sorsolásban 100,000 sorsjegyből 50,500 nyereménynek kell bizton történnie, ezek között vannak főnyeremények esetleges 500,000 h. márká, illetőleg

1 nyerm. a m.	300,000	3 nyerm. a m.	15,000
1 nyerm. a m.	200,000	26 nyerm. a m.	10,000
2 nyerm. a m.	100,000	56 nyerm. a m.	5,000
1 nyerm. a m.	90,000	106 nyerm. a m.	3,000
1 nyerm. a m.	80,000	253 nyerm. a m.	2,000
2 nyerm. a m.	70,000	512 nyerm. a m.	1,000
1 nyerm. a m.	60,000	818 nyerm. a m.	500
2 nyerm. a m.	50,000	3172 nyerm. a m.	145
1 nyerm. a m.	30,000	összesen 16,990 nyerm. a m.	300
5 nyerm. a m.	20,000	200, 150, 124, 109, 94, 67, 40, -0.	

Az első osztályban 2000 sorsoltatik ki 117,000 m. közöttben
az első osztály főnyeremény 50,000 márkára ruz. és a második 60,000 m., a harmadik 70,000 m., a negyedik 80,000 m., az ötödik 90,000 m., a hatodik 100,000 m., a hetedik azonban esetleg 500,000 m., a nyolcadik 200,000 márkára stb. emelkedik.
A legközelebbi, a kormány által jóváhagyott első osztály nagy nyereményes hivatalosan állapítottatik meg és már **f. é. Junius 10-én** tartatik meg, melyhez kapható még

1 egész eredeti sorsjegy csak 3-50 frt o. é.
1 fél " " " 1-75 frt o. é.
1 negyed " " " 90 kr. o. é.

Mindennemű megbízások, a pénz beküldése, postautóni fizetés, vagy az összeg utánvétele mellett a legteljesítményesebben teljesítetnek, mindenki az állam csemmével ellátott eredeti sorsjegyet tőlünk saját kezeibe kapja.

A megrendelésekhez a szükséges hivatalos tervezetek ingyen melkeltetnek, melyekből úgy a nyeremények beosztása az illető osztályokra, mint szinten az illető betételek is meglatathók és minden hitzás után érdekelte feleinknek felhivas nélkül megküldjük a hivatalos hitzási lajstromot. Kívánatra a hivatalos tervet előre megküldjük megtekintés vegett beemntve és kézzek vagyunk nem tetszés esetén a sorsjegyet az összegnek visszafizetése mellett hitzás előtt visszavenni.

A kifizetések mindig tervszerűen pontosan s az állam jóállása mellett történnek.

Csoportozatunk mindig a szerencse kegyeletje volt és érdekelt feleinknek gyakran a legnagyobb nyereményeket fizették ki, többek között 250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000 stb. márkával.

Egy ily, a legszolidabb alapokra fektetett vállalatnál előrelathatólag mindenütt a legelőnyösebb részvevőre lehet bizton számítani s sziveskedjenek tehát már a közel hitzás kedvéért is, minden megbízást **mihamarább egyenesen**

Kaufmann és Simon bank- és váltó-üzleté-
nél Hamburgban
eszközölni.

U. i. Ez nnel köszönetünket nyitvántjuk az eddigi ajándékozott bizalomért s kérjük a hivatalos tervzet attekintése által a nagyszerű nyerési esélyekről meggyőződni, melyeket a sorsolások nyujthának.

A fentebbiek.